

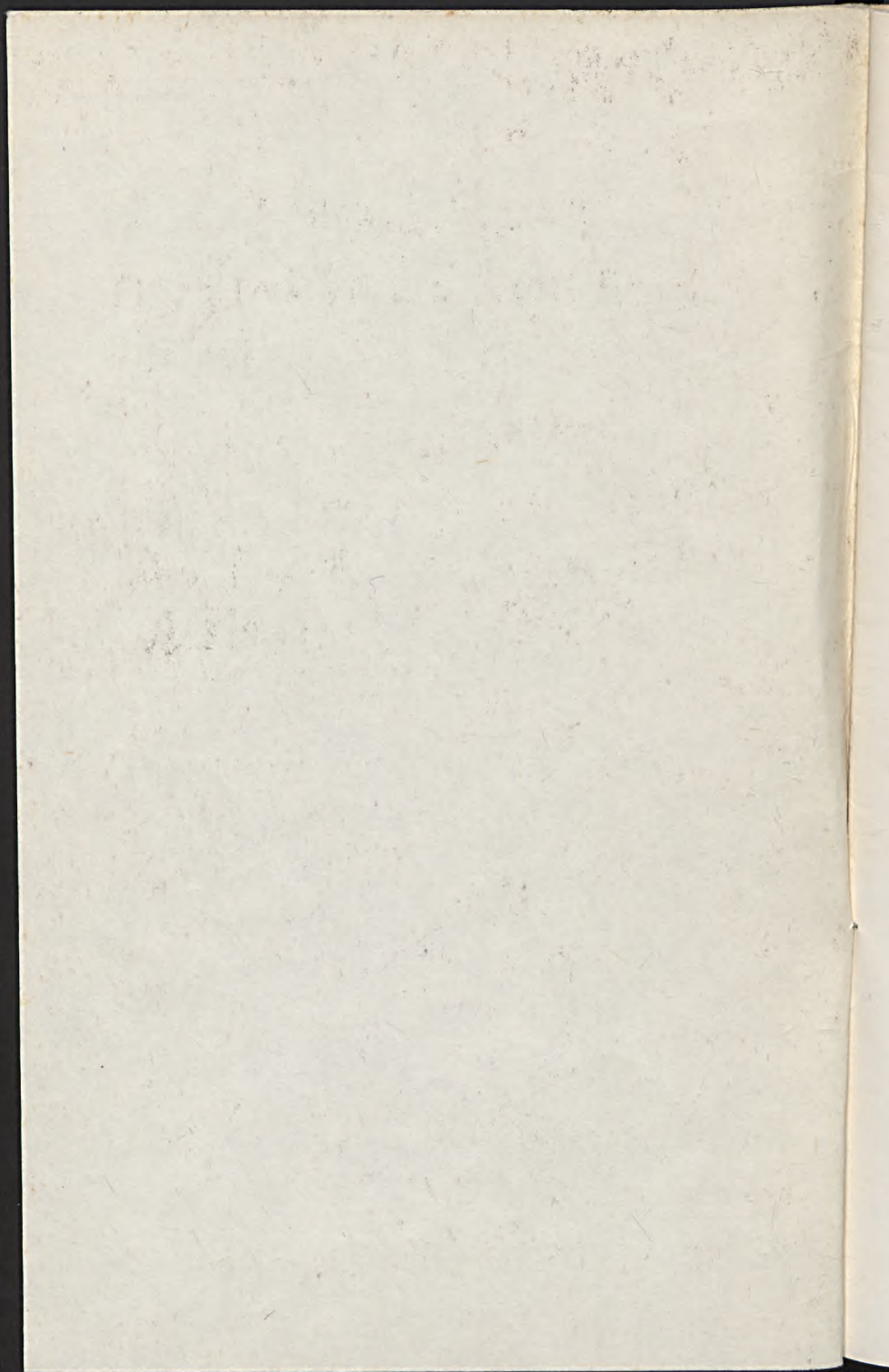
MUZEUM TECHNIKI
STOWARZYSZENIE GEODETÓW POLSKICH

CZESŁAW KAMELA
1910 – 1992

ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ

Publikacja poświęcona pamięci
Profesora Czesława Kameli
w pierwszą rocznicę jego śmierci

Warszawa, 1993 r.

Prof. dr hab. Czesław Kamela

ANDRZEJ MAKOWSKI

CZESŁAW KAMELA 1910 – 1992

ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ

Publikacja z okazji ekspozycji zorganizowanej w Muzeum Techniki
wg programu przygotowanego przez Główną Komisję d/s Muzeum i Wystaw
Stowarzyszenia Geodetów Polskich

Warszawa, 1993 r.

Orkamel

Prof. dr hab. Czesław Kamela

Przyszły wybitny geodeta polski przyszedł na świat w godzinach rannych dnia 24 lipca 1910 roku we wsi Dzierzkowice, niedaleko Kraśnika Lubelskiego, jako czwarte dziecko Józefa i Marianny z domu Osmoła ^{*)}. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Dzierzkowicach młody Czesław uczęszczał do humanistycznego gimnazjum w Kraśniku Lubelskim, które ukończył w 1928 roku. Już w gimnazjum dał się poznać jako uczeń szczególnie uzdolniony do nauk ścisłych: wprost talent, jak zaświadczał o Nim gimnazjalny profesor matematyki Zachara, zresztą sam z wykształcenia geodeta.

Po uzyskaniu matury za radą ojca, który rozpoznał w Nim wcześniej bardzo zdolnego syna, wybiera Lwów, jako miejsce dalszej edukacji. W jesieni 1928 roku Czesław Kamela wstąpił na Oddział Mierniczy Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej Politechniki Lwowskiej. Studia ukończył w 1932 roku, uzyskując akademicki stopień inżyniera mierniczego.

W szczęśliwie zachowanej Księżce Legitymacyjnej studenta istnieje następujący zapis: „Pan Kamela Czesław zdał na Oddziale Mierniczym Wydz. Inż. Lądowej i Wodnej egzamin dyplomowy z postępowaniem bardzo dobrym. Lwów, 21 grudnia 1932.” Zapis ten został opatrzony podpisem profesora Kacpra Weigla jako przewodniczącego i okrągłą pieczęcią z godłem państwowym Komisji Egzaminu Dyplomowego Oddziału Mierniczego Politechniki Lwowskiej.

Inżynier Czesław Kamela ukończył studia w terminie. W jego Księżce Legitymacyjnej istnieją, między innymi, wpisy ówczesnych luminarzy nauki polskiej, profesorów: Antoniego Łomnickiego, Stefana Banacha, Kazimierza Bartla, Włodzimierza Stożka, Kacpra Weigla, Lucjana Grabowskiego.

Egzamin u profesora Lucjana Grabowskiego z astronomii sferycznej i geodezji wyższej zdał celująco „za pierwszym podejściem”, co zostało wówczas uznane za ewenement w środowisku akademickim Oddziału Mierniczego Politechniki Lwowskiej. Istotnie był bardzo dobry lub

^{*)} Starsze rodzeństwo: Felicja, Stanisław, Jan; młodsze: Helena, Kazimierz. Jedynym żyjącym do dzisiaj jest Stanisław (91 lat), zam. w Lublinie, b. pracownik Instytutu Higieny; najstarsza Felicja była żołnierzem AK, ps. „Kobiałka”,niosła pomoc Żydom i partyzantom w czasie okupacji, więzień gestapo, a następnie UB; Jan był urzędnikiem bankowym w Kraśniku Lubelskim; Helena – polonistka, absolwentka Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, do końca swych dni czynna nauczycielka; Kazimierz – inżynier budownictwa, studia ukończył w Lublinie już po wojnie (ówczesne WSI).

celujący w większości przedmiotów geodezyjnych (miernictwie I, II, III, teorii błędów i rachunku wyrównawczym I i II, w astronomii i geodezji wyższej, w odwzorowaniach kartograficznych i nauce o katastrze). Z matematyki był dobry i bardzo dobry, zwłaszcza na starszych latach. Ale miewał też oceny dostateczne, np.: z fizyki, geometrii wykreślnej, fotografii dokumentarnej, czy melioracji rolnych, a także wpisy nader osobliwe w rodzaju: „pilność wzorcowa”. Autorem tej uwagi był profesor Antoni Wereszczyński, który wykładał całą grupę przedmiotów: ekonomię społeczną z zarysem bankowości, prawo państwowe i prywatne oraz naukę o księgach publicznych.

Rys. 1. Grupa absolwentów Oddziału Mierniczego PL – 1932 (siódmy od prawej Czesław Kamela)

Profesor Lucjan Grabowski zaproponował mu asystenturę, lecz losy inżyniera Czesława Kameli ułożyły się inaczej.

Osierocony wcześniej przez matkę traci ojca na dwa tygodnie przed wyznaczonym terminem egzaminu dyplomowego.

W ostatnim przesłaniu do syna ojciec, działacz ludowy ^{*)}, zawarł wskazanie: „...by, będąc zdolnym, nie szczędził sił dla ojczyzny i by był

^{*)} Józef Kamela, przed I Wojną Światową, był związany z grupą „zaraniarzy”, tworzącą w ówczesnym zaborze rosyjskim jedyny ośrodek ruchu ludowego, następnie w Polskim Stronnictwie Ludowym „Wyzwolenie”.

człowiekiem sumienia, prawym i rzetelnym w działaniu... i by mógł podać rękę każdemu..."

Zaopatrzony na życie przestrogi ojca oraz w wartości wyniesione z domu i z uczelni inżynier Czesław Kamela z początkiem roku 1933 podjął pierwszą pracę zawodową w biurze mierniczego przysięgłego inż. Mieczysława Franty. Pracował przy scalaniu gruntów we wsi Łosie w b. powiecie Gorlice a następnie we wsi Kąclowa w b. pow. Nowy Sącz do końca stycznia 1936 roku, uzyskując w międzyczasie – 15 października 1935 roku – tytuł i uprawnienia mierniczego przysięgłego z siedzibą w Nowym Sączu ^{*)}. Odpowiednią ku temu przysięgę służbową złożył w Starostwie w Nowym Sączu w dniu 22 października 1935 roku.

Od 1 lutego 1936 roku do 31 października 1936 roku inżynier Czesław Kamela pracował w Oddziale Nowych Pomiarów Ministerstwa Skarbu przy prostowaniu ksiąg gruntowych m. Zakopanego i przy triangulacji Spisza. Następnie od 1 listopada 1936 roku do 30 listopada 1938 r. pracował jako mierniczy przysięgły w Brześciu n/Bugiem w Wojewódzkiej Komisji Kwalifikacyjnej przy tamtejszej Izbie Skarbowej, zaś od 1 grudnia 1938 r. do 30 czerwca 1939 r. pracował w Oddziale Nowych Pomiarów Ministerstwa Skarbu we Lwowie, wykonując triangulację części byłego województwa tarnopolskiego wraz z triangulacją m. Trembowli i pomiar bazy Trembowla-Iwanówka drutami inwarowymi.

W dniu 1 lipca 1939 roku podjął pracę jako mierniczy przysięgły w Dyrekcji Lasów firmy „Godula” z siedzibą w Majdanie Drohobyckim, gdzie do wybuchu wojny prowadził pomiary sieci triangulacyjnej, obejmującej kilka ówczesnych powiatów: Drohobycz, Stryj, Turka n/Stryjem, Sambor.

W dniu 1 września 1939 roku inżynier Czesław Kamela wstąpił jako ochotnik do Wojska Polskiego i brał udział do 20 września 1939 r. w obronie przeciwlotniczej Drohobycza w oddziale kpt. Mycałki. Następnie przedarł się na Węgry, gdzie został internowany. W obozie „Halemba” przebywał 5 miesięcy (1.X.1939 – 28.II.1940), poczem przedostał się do Francji do formującego się tam Wojska Polskiego.

Jako kapral podchorąży został przydzielony do 2-ego Pułku Artylerii Lekkiej w 2-giej Dywizji Strzelców Pieszych dowodzonej przez gen. bryg. Bronisława Prugara-Ketlinga. Wraz z Dywizją brał udział w walkach z Niemcami w okolicach Belfortu i przy granicy szwajcarskiej.

W dniu 20 czerwca 1940 roku kapral inż. Czesław Kamela został razem z Dywizją internowany w Szwajcarii, gdzie po zorganizowaniu

^{*)} Oryginały nadania tytułu i uprawnień znajdują się w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej pod sygnaturą 101485 III.

uniwersyteckich obozów dla żołnierzy został powołany na wykładowcę miernictwa na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej w Winterthur. Również tam prowadził ćwiczenia z matematyki na szeregu wydziałów: Inżynierii Lądowej i Wodnej, Mechanicznym, Elektrycznym i Rolniczo-Leśnym. Owe obozowe kształcenie politechniczne zostało objęte patronatem Federalnej Politechniki Zuryskiej (ETH – Eidgenossische Technische Hochschule). Czesław Kamela podejmując pracę akademicką jednocześnie wykorzystuje możliwość pogłębienia własnej wiedzy na ETH. Studiuje geodezję wyższą u prof. dr. F.C. Baeschlina, astronomię u prof. dr. W. Brunnera, geofizykę u prof. dr. F. Gassmanna, fotogrametrię u prof. dr. M. Zellera i matematykę u prof. dr. W. Saxera.

Pod kierunkiem prof. Baeschlina jako promotora przygotował rozprawę doktorską w języku niemieckim nt. „Porównanie dokładności wyznaczeń szerokości, długości i azymutu z pomiarów astronomicznych z tymi wartościami otrzymanymi z triangulacji”. Obronił ją na ETH w Zurychu w dniu 7 grudnia 1945 roku i uzyskał stopień naukowy doktora nauk technicznych.

Rys. 2. Kursy zawodowe dla żołnierzy internowanych w Szwajcarii. Kpr. pchr. inż. Czesław Kamela podczas ćwiczeń polowych ze studentami

Pracując naukowo, właśnie w Szwajcarii, dr Czesław Kamela poszerza wiedzę geofizyczną i rozwija w pełni swoje zainteresowania metodami geodezji dynamicznej wyniesionymi od prof. Grabowskiego. Nie traci czasu, w latach 1945-1947 przygotowuje pracę habilitacyjną z zakresu badania figury Ziemi, również pod kierunkiem prof. Baeschina. Tę pracę pt. „Wyznaczenie geoidy z pomiarów grawimetrycznych” przedstawił już jednak na Wydziale Geodezji Politechniki Warszawskiej w dniu 14 czerwca 1949 roku, uzyskując na tej podstawie stopień naukowy doktora habilitowanego nauk technicznych.

W czasie siedmioletniego pobytu w Szwajcarii (1940-1947) dr Czesław Kamela doskonalił się również w zawodzie inżynierskim: odbył praktykę geodezyjną w Biurze Geodezyjnym m. Zurychu pod kierunkiem prof. S. Bertschmanna oraz pracował przez 8 miesięcy w firmie „Kern & Co.” w Aarau. Ponadto brał żywy udział w organizowaniu kursów zawodowych dla internowanych żołnierzy polskich w Szwajcarii, a w szczególności kursów rolniczo-melioracyjnych w Matzingen. Publikował i współpracował w wydawaniu fachowych czasopism, takich jak: „Zagadnienia Rolnicze”, „Biuletyn Inżynierów Żołnierzy Internowanych w Szwajcarii”, czy „Odbudowa”. W owym czasie napisał 12 prac, a niektóre z nich zostały pomieszczone w „Zbiorze prac naukowych Polaków internowanych w Szwajcarii”. Pracował również nad podręcznikiem „Miernictwo”, wydanym przez YMCA jako „Pomoc Jeńcom” w Genewie, w roku 1943. Drugie wydanie tego podręcznika ukazało się w 1945 roku i zostało częściowo przekazane do Polski jako niezbędna pomoc dla kształcenia zawodowego geodetów w odbudowującym się ze zniszczeń kraju.

W lipcu 1947 roku dr Czesław Kamela powrócił zorganizowanym transportem do kraju i od 1 września tegoż roku rozpoczął pracę w Politechnice Warszawskiej jako adiunkt w Katedrze Geodezji Wyższej u profesora Edwarda Warchałowskiego (ówczesnego Rektora PW). równocześnie został zatrudniony w Geodezyjnym Instytucie Naukowo-Badawczym, który mieścił się wówczas w Gmachu Głównym Politechniki Warszawskiej. Dr Czesław Kamela pracował w tym Instytucie do 1 lipca 1951 roku.

W dniu 18 października 1947 roku nostryfikował dyplom doktora nauk technicznych a po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego, poczynając od 1 czerwca 1950 roku rozpoczął pracę w Katedrze jako docent etatowy geodezji wyższej.

W dniu 1 października 1955 roku dc. dr hab. inż. Czesław Kamela otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a jedenaście lat później – w dniu 1 kwietnia 1966 roku – tytuł profesora zwyczajnego.

Po śmierci prof. Edwarda Warchałowskiego (6 marca 1953 r.) Czesław Kamela objął kierownictwo Katedry Geodezji Wyższej PW,

którą prowadził do dnia 1 października 1970 roku tj. do czasu reorganizacji Uczelni i powołania instytutów. Przejmując spuściznę naukową prof. Warchałowskiego Czesław Kamela kontynuował wraz z gro-nem współpracowników Katedry prace badawcze wytyczone twórczą myślą zmarłego profesora, zwłaszcza w zakresie niwelacji precyzyjnej i triangulacji nowego typu. Twórczo je również rozwinął o nowe kierunki badawcze związane z grawimetrią, geofizyką i geodezją satelitarną.

Profesor Czesław Kamela wniósł wiele nowych wartości naukowych do życia Katedry Geodezji Wyższej PW. Wprowadził wykłady z teorii potencjału, geodezji dynamicznej i geofizyki. Unowocześnił laboratorium, wyposażając je w odpowiedni sprzęt i aparaturę do badań geodynamicznych. Dzięki Jego zabiegom kupiono 4-ro wahadłowy aparat Askania, z pomocą którego wykonano szereg prac badawczych o znaczeniu podstawowym, takich jak: pomiar sieci grawimetrycznej Polski, założenie bazy grawimetrycznej do cechowania grawimetrów, czy nawiązanie stacji im. B. Dobrowolskiego na Antarktydzie z punktem Warszawa-Politechnika, wykonane w ramach Międzynarodowego Roku Geofizycznego 1957/58. Dbał również o rozwój ośrodka astro-nomiczno-geodezyjnego w Józefosławiu a także usilnie zabiegał o kompletowanie księgozbioru Katedry.

*Rys. 3. Prof. Czesław Kamela wśród studentów Wydziału Geodezji PW
– ćwiczenie pomiaru bazy*

Nade wszystko jednak profesor Czesław Kamela stworzył w Katedrze właściwy klimat współpracy oraz warunki naukowego rozwoju dla grona Jego uczniów i współpracowników. W ciągu 17-tu lat kierowania Katedrą powstały liczne prace na stopień naukowy doktora i doktora habilitowanego, częstokroć poprzedzane – dzięki kontaktom Profesora – pobytem w znanych zagranicznych ośrodkach naukowych.

Za pomocą tych wszystkich działań: wytyczenia nowych kierunków badań, unowocześnienia dydaktyki, kształcenia kadry naukowej, wyposażenia laboratorium i stałego dopływu literatury światowej profesor Czesław Kamela stworzył silny ośrodek naukowo-dydaktyczny, unikalny w kraju i emanujący myślą naukową na całą Polskę. Katedra geodezji Wyższej stała się jednocześnie liczącym się w świecie ośrodkiem naukowo-badawczym, dzięki udziałowi pracowników Katedry w międzynarodowych programach badawczych.

Profesor sam zajmował się pracami z zakresu metod obserwacji i wyrównania podstawowych osnów geodezyjnych, a przede wszystkim uzasadnił potrzebę wykorzystania pomiarów grawimetrycznych w tych osnowach. Rezultaty tych prac wiązał bezpośrednio z aktualnymi potrzebami gospodarczymi kraju, np. w latach 1948-49 wespół z doc. B. Dulianem, projektodawcą jednorodnej sieci triangulacyjnej ustalił liczbę baz i punktów Laplace'a. Często przewodził zespołom powoływanym do opracowania modernizacji sieci astronomiczno-geodezyjnej i sieci niwelacji precyzyjnej. Brał także czynny udział w opracowaniach instrukcji technicznych przez cały czas swojej aktywnej pracy w latach 1947-1980.

Na szczególne podkreślenie zasługuje działalność profesora Czesława Kameli na polu pisania podręczników akademickich. Był bowiem autorem pierwszych po wojnie podręczników z geodezji i miernictwa. Opublikował w 1950 r. „Podręcznik miernictwa” Cz. I i II o objętości około 720 stron, a następnie w latach 1951-1952 podręcznik akademicki „Geodezja” cz. I-IV o objętości około 1620 stron oraz w 1953 r. podręcznik „Geodezja dla techników” o objętości około 360 stron. W latach 1953-1955 opracował dwutomową „Geodezję dynamiczną” o objętości około 800 stron – pierwszy w Polsce akademicki podręcznik z tego zakresu wiedzy.

Profesor Kamela zawarł w nim także fragment dorobku naukowego prof. Grabowskiego na temat wyznaczania geoidy z pomiarów grawimetrycznych, nad czym uczony ten pracował wiele lat aż do końca swych dni w 1941 roku. W ten sposób praca dotąd niepublikowana została udostępniona szerokiemu ogółowi uczonych, tak w kraju jak i zagranicą. Podręcznik ten został wydany także w języku angielskim w latach 1964-1965. Profesor współpracował ponadto przy nowej

redakcji podręcznika prof. E. Warchałowskiego pt. „Niwelacja geometryczna” (wyd. PPWK 1954), który opatrzył nowym rozdziałem „Teoria niwelacji geometrycznej z uwzględnieniem pomiarów grawimetrycznych”. Podręcznik ten był również przełożony na język angielski (ukazał się drukiem w 1960 r.). Profesor był także współautorem podręcznika „Niwelacja precyzyjna”, wydany w 1969 roku pod redakcją F. Włoczewskiego a także współautorem i redaktorem jeszcze innej wersji podręcznika „Niwelacja precyzyjna”, który, niestety, ukaże się pośmiertnie w 1993 roku. Współ z M. Lipińskim opracował podręcznik „Geodezja”, tom 1 o objętości około 760 stron, który, uzupełniany i aktualizowany doczekał się czterech wydań: ostatnie z roku 1985. Była to niespotykana pisarska płodność.

Profesor Czesław Kamela, pisząc podręczniki i pracując naukowo, nie szczędził również sił i czasu dla prac na rzecz Wydziału, Uczelni i środowiska geodezyjnego.

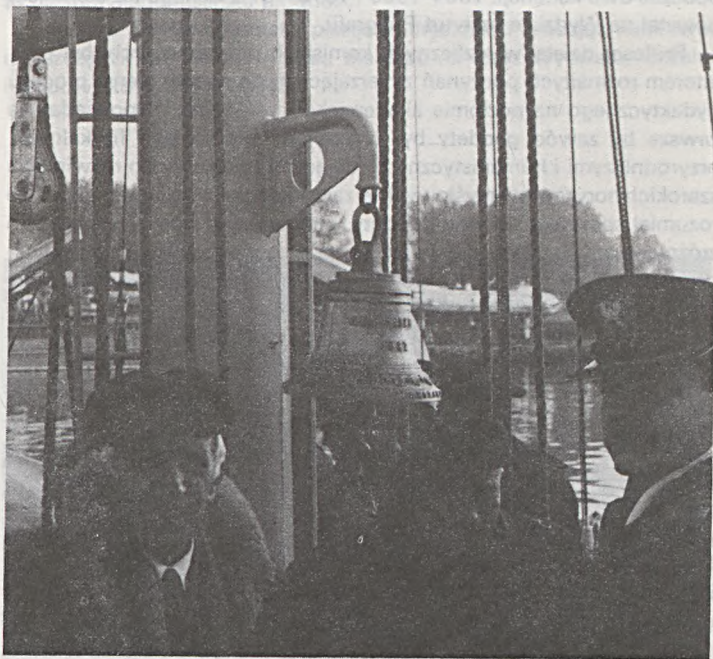
Rys. 4. Prof. Czesław Kamela w gronie senatorów PW (od prawej: Kamela, Walczak, Łyzewski – rektor PW, Wasiutyński, Piątkowski, Muttermilch)

W okresie od 1 stycznia 1952 roku do 30 września 1954 roku był prodziekanem Wydziału Geodezji PW. Brał czynny udział w reformowaniu Wydziału w Wydział Geodezji i Kartografii w roku 1954. Z Jego inicjatywy, wśród powołanych 12 katedr z 20 zakładami, Katedrę Geodezji Wyższej powołano z 3 Zakładami: Pomiarów Podstawowych (Geodezji Wyższej), Grawimetrii i Teorii Figury Ziemi i Geofizyki Geodezyjnej. W okresie od 1 października 1955 r. do 30 września 1956 r. pełnił funkcję pełnomocnika rektora do spraw dydaktyki na prawach prorektora przy jednoczesnym sprawowaniu funkcji sekretarza Senatu PW (1953-1959). Profesor Czesław Kamela był wreszcie długoletnim dziekanem Wydziału Geodezji i Kartografii PW. Funkcję tę sprawował podczas dwu kadencji: 1964-1969 i 1973-1978. Za jego też staraniem powstał na Wydziale Instytut Poligrafii.

Profesor działał w rozlicznych komisjach programowych, był inicjatorem rozmaitych poczynąń zmierzających do usprawnienia procesu dydaktycznego na poziomie akademickim i średnim. Wypowiadał się zawsze by zawód geodety był przepełniony problemami fizykalnymi, przyrodniczymi i humanistycznymi, dającymi podstawy do rozwinięcia szerokich horyzontów myślowych w zawodzie. Jak nikt inny znakomicie rozumiał specyfikę zawodu geodety, ujmowaną szerokim wachlarzem zróżnicowanych zdań: od geometrii poprzez geodynamikę, kartograficzne obrazowanie zjawisk do polityki, organizacji i ochrony przestrzeni geograficznej. Czerpał przy tym wiele z własnych przemyśleń naukowych i zawodowych, z doświadczeń zagranicznych i sprawdzonej tradycji, wyniesionej z Oddziału Mierniczego Politechniki Lwowskiej.

Profesor Czesław Kamela był długoletnim wykładowcą na Wydziale Geodezji i Kartografii PW (1 września 1947 – 30 września 1980). Z właściwym Mu oddaniem prowadził wykłady z różnych działów geodezji: geodezji wyższej, teorii potencjału, geodezji dynamicznej, geofizyki, a także z geodezji II i pomiarów specjalnych. Prowadził ponadto seminaria z geodezji wyższej dla dyplomatów i doktorantów. Przez szereg lat wykładał geofizykę na Wydziale Inżynierii Sanitarnej i Wodnej PW. Prócz tego prowadził wykłady z geodezji wyższej, geodezji dynamicznej i geofizyki w Wojskowej Akademii Technicznej oraz geodezji wyższej na Wydziale Geodezji Górniczej AGH w Krakowie (przez dwa lata) i na Wydziale Geodezji i Urządzeń Rolnych Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie. Dla tej ostatniej Uczelni położył zresztą wiele zasług, zwłaszcza w czynnym współtworzeniu na niej studiów geodezyjnych. Dlatego też Senat ART, doceniając Jego wkład pracy nadał Profesorowi Czesławowi Kameli tytuł doktora honoris causa w czasie uroczystości związanych z 25-leciem Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie w dniu 31 maja 1975 roku.

Jednak ostatnie dziesięciolecie pracy naukowej i dydaktycznej (październik 1980 – czerwiec 1990) Profesor Czesław Kamela trwale związał z Instytutem Geodezji i Meteorologii WAT, z którym łączyła Go zresztą współpraca od roku 1965. Mimo osiągniętego wieku emerytalnego tu właśnie, jak zwykły mawiać: „czuł się potrzebny jako profesor i starszy kolega”. W tym też czasie aktywnie współpracował z Akademią Marynarki Wojennej w Gdyni na Oksywiu, otaczając troskliwą opieką nawigatorów-habilitantów.

Rys. 5. Prof. Czesław Kamela na O.R.P. „Iskra”

W murach Wojskowej Akademii Technicznej na Wydziale Inżynierii Lądowej i Geodezji Profesor Czesław Kamela święcił też swój jubileusz 80-cio lecia urodzin. Uroczystość odbyła się 18 czerwca 1990 roku w sali Rady Naukowej WAT, gromadząc licznie przybyłych przed-

stawicieli akademickich ośrodków geodezyjnych, PAN-u, współpracowników i uczniów, kolegów i przyjaciół. Grono przybyłych było rzeczywiście liczne, gdyż nie mały był wkład pracy Profesora w wychowanie i przygotowanie geodetów do nauki zawodu.

Profesor kierował ponad dwustu pracami dyplomowymi magisterskimi i inżynierskimi, był promotorem osiemnastu pozytywnie zakończonych prac doktorskich oraz opiekunem dwunastu prac habilitacyjnych. Szereg Jego uczniów zostało profesorami.

Profesor ponadto recenzował kilkadziesiąt prac doktorskich i habilitacyjnych a także wniosków awansowych na stanowisko docenta i o nadanie tytułów naukowych profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego. Opiniował również prace habilitacyjne i wnioski o powołanie na stanowisko docenta i o nadanie tytułów naukowych profesora dla ówczesnej Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej, działającej przy Prezesie Rady Ministrów.

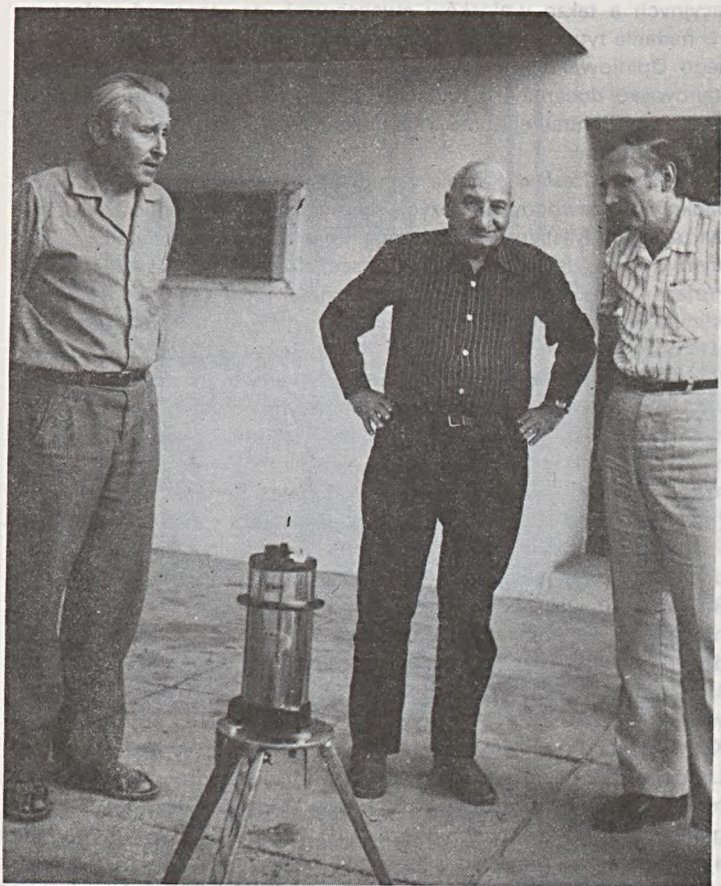
Profesor Czesław Kamela zajmował w geodezyjnym środowisku naukowym i zawodowym pozycję szczególną i bardzo odpowiedzialną, był uznanym Mistrzem, obdarzonym najwyższym autorytetem naukowym w dziedzinie geodezji w Polsce, szeroko znanym w świecie. Profesor wielokrotnie reprezentował Polskę na forum międzynarodowym. Brał udział w 6-ciu Kongresach Międzynarodowych Unii Geodezji i Geofizyki (Toronto 1957, Helsinki 1960, Berkeley 1963, Zurych 1967, Moskwa 1971, Grenoble 1975) oraz w kilkunastu międzynarodowych sympozjach poświęconych geodezji trójwymiarowej, grawimetrii, pomiarom długości, współczesnym ruchom skorupy ziemskiej, wyrównaniu europejskiej sieci triangulacyjnej i obliczeniom geodezyjnym. Brał również udział w szeregu międzynarodowych Kongresach Geodetów (FIG) (Lozanna 1949, Delft 1960, Wiedeń 1963, Sztokholm 1976).

Wiele znaczący autorytet Profesora sprawił, że był On powoływany do uczestniczenia w poważnych gremiach opiniotwórczych. Od ponad 30 lat był członkiem Komitetu Geodezji PAN, dwukrotnie wiceprzewodniczącym tegoż Komitetu i jego sekretarzem naukowym (od maja 1957 do lipca 1960 roku). Był przewodniczącym Narodowego Komitetu do spraw Międzynarodowej Unii Geodezji i Geofizyki a także członkiem wielu Rad Naukowych: Instytutu Geofizyki PAN, Centrum Badań Kosmicznych PAN, Instytutu Geodezji i Kartografii, Wydziału Inżynierii Lądowej i Geodezji WAT i Instytutu Nawigacji i Hydrografii AMW. Był też długoletnim członkiem Państwowej Rady Geodezyjnej i Kartograficznej działającej przy b. Prezesie Gł. Urzędu Geodezji i Kartografii a następnie przy Ministrze Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa.

Od roku 1977 Profesor był członkiem korespondentem Niemieckiej Komisji Geodezyjnej działającej przy Bawarskiej Akademii Nauk w Mo-

nachium. Obok prof. A. Tarczy-Hornocha z Węgier byli jedynymi przedstawicielami z grupy państw byłych demokracji ludowych.

Profesor Czesław Kamela przez szereg lat do roku 1987 aktywnie współpracował z Podkomisją RETrig (Subcommission for the New Adjustment of the European Triangulation) wchodzącą w skład 10-tej Komisji Międzynarodowej Asocjacji Geodezji „Sieci Kontynentalne”, której głównym zadaniem było rozwiązanie europejskich systemów odniesienia.

Rys. 6. Pomiary grawimetryczne w Iraku

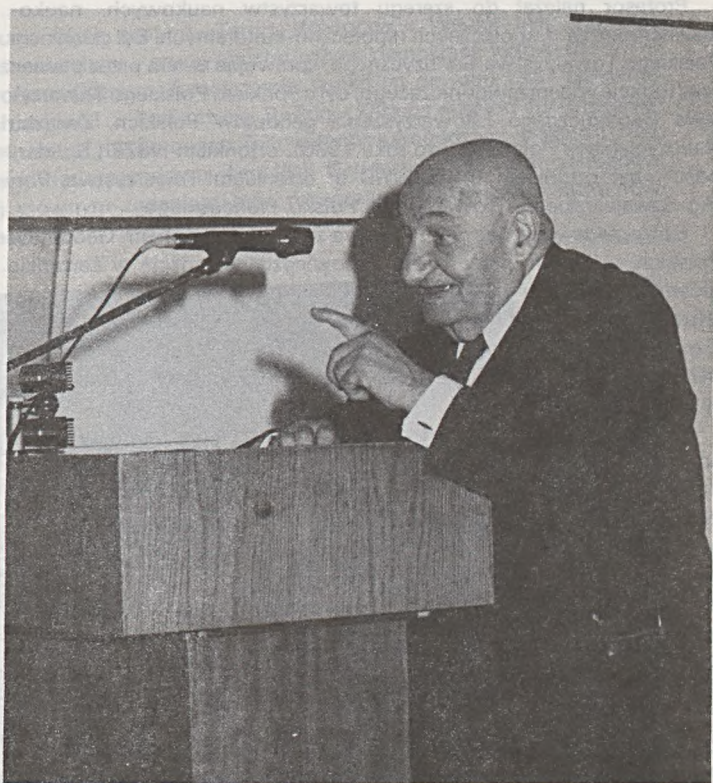
Profesor należał do szeregu towarzystw naukowych, naukowo-technicznych, społecznych i społeczno-kulturalnych. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Geofizycznego, sprawując w nim przez pewien czas funkcję wiceprzewodniczącego, był członkiem Polskiego Towarzystwa Geologicznego, Stowarzyszenia geodetów Polskich, Związku Nauczycielstwa Polskiego (do roku 1980), członkiem NSZZ „Solidarność”, był członkiem b. ZBOWiD-u, członkiem Towarzystwa Polsko-Szwajcarskiego i Towarzystwa Polsko-Francuskiego

Szczególne więzy łączyły Profesora ze Stowarzyszeniem Geodetów Polskich, w którym pełnił różne odpowiedzialne funkcje w Zarządzie głównym, Sekcjach i Komisjach. Brał aktywny udział w Komisji Specjalizacji Zawodowej i Komisji do spraw Uprawnnień Zawodowych SGP. Uznając całokształt Jego pracy Stowarzyszenie Geodetów Polskich nadało Mu godność członka honorowego na XXVI Zjeździe Delegatów w dniu 7 maja 1977 roku.

Profesor Czesław Kamela był obdarzony naturą niebывale żywotną, snuł plany związane ze zmienioną sytuacją ustrojową kraju i pracował do końca swoich dni. Jedną z Jego ostatnich prac była „Uwagi odnośnie odwzorowań, które winny być zastosowane dla opracowania map w dużych i średnich skalach w Polsce”, datowana 10 grudnia 1991 roku a zamieszczona w Ekspertyzie, przygotowanej przez Sekcję Kartografii Komitetu geodezji PAN na zlecenie Głównego Geodety Kraju. Profesor współpracował też z Zespołem Historii geodezji PAN, w którym, prostując i objaśniając fakty wykorzystywał swą niezwykłą, wprost nieomylną pamięć i szeroką wiedzę. Był współorganizatorem wystawy nt. „Lwowskiej Szkoły Geodezyjnej”, która była Mu tak serdecznie bliska; był przecież wychowankiem Politechniki Lwowskiej. Otwarcie wystawy miało miejsce w Muzeum Techniki w Warszawie, w dniu 22 listopada 1991 roku i – wydaje się – było ostatnim publicznym wystąpieniem Profesora, na którym mówił jeszcze o swoich Mistrach-Profesorach i o walorach kształcenia inżynierów na tej Uczelni.

Było chyba znamienitym rysem działalności Profesora, że będąc naukowcem nigdy nie przestał być inżynierem. Każda myśl abstrakcyjna zawsze była poddawana interpretacji praktycznej. Był sam dla siebie surowym krytykiem i dlatego też Jego opinie były zawsze tak miarodajne.

Profesor Czesław Kamela miał niezwykły dar współżycia z ludźmi, umiejętność skupiania wokół siebie grona oddanych uczniów i wiernych przyjaciół, sam przyjaciel wierny i w przyjaźni wytrwały. Bezpośredni i pełen prostoty, serdeczny, cieszący się sukcesami innych, wspierający radą i kiedy trzeba było materialną pomocą, życzliwy i oddany. Nigdy też nie miał czasu myśleć o sobie. Lecz jednak...

Rys. 7. Prof. Czesław Kamela przemawia podczas otwarcia wystawy „Lwowska Szkoła Geodezyjna” w Muzeum Techniki

...dnia 14 listopada 1963 roku poślubił Helenę z domu Dowhanek, która stała się Mu oddaną towarzyszką życia, dbałą o Jego doczesne sprawy. Ślub odbył się w Kurowie wobec ks. kanonika Stanisława Zawadzkiego, proboszcza i zarazem szkolnego kolegi profesora. proboszcz na Kurowie zwykł był mawiać żartobliwie o swoim koledze Czesławie: „...tęgi umysł do matematyki, lecz żyta od pszenicy nie odróżniał, choć z chłopów”.

Życie Profesora Czesława Kameli obfitowało w różne wydarzenia, był przecież świadkiem wielu historycznych przełomów i sam aktywnie w niektórych uczestniczył. Ze Szwajcarii wrócił jednak do Polski, bo

wiedział, że zagranicą nie mógłby żyć, ale też nie potrafił do końca zaakceptować tego co zastał w kraju – narodzin komunistycznego totalitaryzmu i jego konsekwentnych następstw. Postanowił pracować, bo chciał dać coś z siebie dla Polski mimo ekranowej przesłony PRLu, i to było trudne, zwłaszcza w późniejszym okresie, gdy mechanizm działania władzy i jej cele stały się czytelne – wymierzone w najistotniejsze wartości narodu. To był dylemat Profesora, jak zresztą wielu ludzi sumienia, żyjących w PRLu. Był przecież wyróżniany, nagradzany i odznaczany. Kiedy jednak nastał czas przełomu, ów legendarny „Sierpień 1980” Profesor nie wahał się ani chwili, związał się z ruchem „Solidarności” na dobre i złe, aktywnie wspierając go swoim autorytetem. I tak już pozostało do końca – był zdeterminowany. Profesor był również związany z Duszpasterstwem Środowisk Twórczych. Na spotkaniu twórców nauki i kultury z Janem Pawłem II w Teatrze Wielkim w Warszawie w dniu 8 czerwca 1991 roku był osobiście Papieżowi przedstawiony.

★ ★ ★

Dnia 13 stycznia 1992 roku około godziny 8-ej rano zmarł był w wieku 81 lat na zawał serca Profesor dr hab. inż., dr h.c. Czesław Kamela. W kilka dni później 21-ego stycznia został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie. Ks. Wiesław Niewęgłowski, duszpasterz Środowisk Twórczych żegnał Go na zawsze wobec tłumnie zgromadzonych przedstawicieli środowisk akademickich i zawodowych, licznych Jego uczniów i przyjaciół.

★ ★ ★

Na biurku Profesora wśród wielu pozostawionych drobiazgów leżała skromna legitymacja podporucznika Czesława Kameli odznaczonego Medalem Wojska z okrągłą pieczęcią Ministerstwa Spraw Wojskowych z godłem Orła w Koronie i datą: Londyn, 27 czerwca 1983 roku.

-Pisane w listopadzie – grudniu 1992 r.

MINISTERSTWO
SPRAW WOJSKOWYCH

Legitymacja No.12613.....

.....podporucznik.....

.....Czesław K A M E L A.....

Oddział 2. Dyw. Strzel. Piesz..

odznaczony został
MEDALEM WOJSKA

Poraż..... pierwszy.....

.....6/Pers/83.....

.....06.83.....

Biura

Min. Spraw Wojskowych

Wojciech Łapinski

mjr dypl.

Rys. 8. Legitymacja odznaczenia Medalem Wojska

Prace doktorskie
wykonane pod kierunkiem
Prof. Czesława Kameli (próba zestawienia)

1. Jerzy Bokun

Zagadnienie zastosowania danych grawimetrycznych do praktycznych potrzeb geodezyjnych pomiarów podstawowych w Polsce – cz. 1

Analiza i wnioski wynikające z wykorzystania przygotowanych materiałów grawimetrycznych dla geodezyjnych pomiarów podstawowych w Polsce – cz. 2

24.06.1960 r.

2. Zbigniew Ząbek

Zagadnienie włączenia systemu grawimetrycznych odchyłeń pionu do wyrównania sieci astronomiczno-geodezyjnej kraju

27.05.1961 r.

3. Weneda Dobaczewska

Badanie aparatu czterowahadłowego „Askania” pod kątem zastosowania w podstawowej sieci grawimetrycznej

22.12.1962 r.

4. Ireneusz Pawłowicz

O odwzorowaniu konoidalnych przekrojów płaskich sfery na elipsoidę obrotową

1.06.1963 r.

5. Tadeusz Wyrzykowski

Zastosowanie niwelacji precyzyjnej do wyznaczenia współczesnych ruchów skorupy ziemskiej i wpływ tych ruchów na wyniki i wyznaczane błędy niwelacji

11.04.1964 r.

6. Edmund Bilski

Zagadnienie anomalii potencjału siły ciężkości w niektórych zadaniach geodezji i geofizyki

12.09.1964 r.

7. Józef Cieślak

Ustalenie parametrów błędów podziału kół w teodolitach precyzyjnych w zastosowaniu analizy harmonicznej

17.10.1964 r.

8. Janusz Śledziński

Problem i analiza dokładności przenoszenia współrzędnych geodezyjnych na dalekie odległości

17.10.1964 r.

9. **Lubomir Włodzimierz Baran**
Zagadnienia dokładnościowe przestrzennej trilateracji satelitarnej
22.10.1966 r.
10. **Kazimierz Borkowski**
Punkty Laplacea w sieciach poligonizacji precyzyjnej. Ustalenie kryteriów i sposobów najwłaściwszego ich rozmieszczenia i wykorzystania
21.06.1969 r.
11. **Stanisław Lisiewicz**
Wagowanie i szacowanie obserwacji geodezyjnych w sieci bazowej
8.11.1969 r.
12. **Jerzy Felczak**
Koncepcja podstawowej osnowy geodezyjnej dla opracowania mapy zasadniczej Gwinei
24.06.1969 r.
13. **Kazimierz Sikorski**
Wyrównywanie pomiarów skorelowanych w zastosowaniu do niektórych zagadnień geodezji wyższej
20.06.1971 r.
14. **Zenon Biesaga**
Transformacja współrzędnych punktów sieci geodezyjnych z różnych układów obejmujących duże obszary
16.12.1972 r.
15. **Janusz Rygielski**
Analiza dokładności wybranych map tatrzańskich
18.01.1975 r.
16. **Stanisław Stańczuk**
Transformacja układów geodezyjnych dla potrzeb topograficznego zabezpieczenia działań bojowych
17.07.1986 r.

**Bibliografia prac prof. dr hab. Czesława Kameli
(próba zestawienia)**

Artykuły zamieszczone w czasopismach: *Zagadnienia Rolnicze, Biuletyn Inżynierów Żołnierzy Internowanych w Szwajcarii, Odbudowa, w Szwajcarii – w latach 1940-1947.*

Prace zamieszczone w: **Zbiór prac naukowych Polaków internowanych w Szwajcarii, Rapperswill.**

Miernictwo, wyd. I Genewa 1943, wyd. II – 1945.

Kilka uwag o zagęszczaniu punktów triangulacyjnych, Przegląd Geodezyjny, nr 6-7, Warszawa, czerwiec-lipiec 1947, rok III, str. 178-180.

Nowoczesny redukcyjny tachymetr- teodolit- firmy Kern S.A., Przegląd Geodezyjny 11-12, Warszawa listopad-grudzień 1948, rok IV, str. 334-337.

Wyznaczanie geoidy z pomiarów grawimetrycznych, Prace Geodezyjnego Instytutu Naukowo-Badawczego, Warszawa 1950, nr 9, Wyd. Główny Urząd Pomiarów Kraju (maszynopis tej pracy str. 92 Warszawa 1949).

Podręcznik Miernictwa cz. I, wyd. PWT Warszawa 1950 str. 1-320.

Podręcznik Miernictwa cz. II, wyd. PWT Warszawa 1951 str. 321-598.

Geodezja cz. I, wyd. PWT Warszawa 1951 str. 1-376.

Geodezja cz. II, wyd. PWT Warszawa 1951 str. 379-598.

Nowe precyzyjne przyrządy do niwelacji fizycznej, Przegląd geodezyjny r. VII nr 12, Warszawa grudzień 1951 wyd. NOT str. 378-379.

Wyrównanie sieci triangulacyjnej nowego typu (triangulacji liniowej), Geodezja i Kartografia t. 1 zeszyt 3, PWN Warszawa 1952.

Geodezja cz. III, wyd. PWT Warszawa 1952 str. 807-1163.

Geodezja cz. IV, wyd. PWT Warszawa 1952 str. 1169-1631.

Korekta i uzupełnienie rozdz. IV „Teoria niwelacji geometrycznej (z uwzględnieniem normalnego przyspieszenia siły ciężkości)”; nowe opracowanie autorskie rozdz. V „Teoria niwelacji geometrycznej (z uwzględnieniem pomiarów grawimetrycznych)”; korekta i uzupełnienie rozdz. X „Błędy i dokładności niwelacji”, w: Edward Warchałowski „Niwelacja geometryczna”, wyd. PPWK, Warszawa 1954.

Geodezja Dynamiczna t. I, PPWK Warszawa 1953 str. 1-380.

Geodezja Dynamiczna t. II, PPWK Warszawa 1955 str. 1-431.

Dynamic Geodesy vol. I, Published for the Department of Commerce pursuant to an agreement with the National Science Foundation Washington D.C. by the Scientific Publications Foreign Cooperations Center of the Central Institute for Scientific Technical and Economic Information, Warsaw, Poland, 1964 (translated by T. Zieleniewski) str. 1-438.

Dynamic Geodesy vol. II, Warsaw 1965, str. 3-469 (transl. by T. Zieleniewski).

Działalność naukowa i dydaktyczna Katedry geodezji Wyższej Politechniki Warszawskiej do 1963 roku. Zeszyty Naukowe Politechniki Warszawskiej nr 91 seria Geodezja nr 14, wyd. P.W. Warszawa 1964, str. 47-48.

Działalność naukowa i dydaktyczna Katedry geodezji Wyższej Politechniki Warszawskiej do 1963 roku. Zeszyty Naukowe Politechniki Warszawskiej nr. 84 seria geodezja nr. 12, wyd. P.W. Warszawa 1964, str. 131-137.

Die Perspektiven der Modernisierung der klassischen Triangulation. Acta Techn. Hung. 52 (1965).

Działalność Wydziału Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej w okresie XX-lecia PRL, Przegląd Geodezyjny nr 5, Warszawa, maj 1965 r., XXXVII str. 173-175

Akademik Prof. dr h.c., dr inż. Antal Tarczy-Hornoch długoletni przewodniczący Węgierskiego Stowarzyszenia Geodetów i Kartografów. Przegląd Geodezyjny nr 11 Warszawa listopad 1965 r. XXXVII str. 453.

Na 65-lecie urodzin Akademika Prof. dr. h.c., dr. inż. Antala tarczy-Hornocha, Geodezja i Kartografia z. 3 t. XV PWN Warszawa 1965 str. 137-138.

Prof. dr Edward Warchałowski – jego życie, działalność zawodowa i dydaktyczna, Przegląd geodezyjny nr 5 Warszawa maj 1968 r. XL str. 170-171.

Kierunki rozwojowe niektórych dyscyplin geodezyjnych na tle XIV Konferencji Międzynarodowej Unii geodezji i Geofizyki, Przegląd geodezyjny nr 6/1968 r. XL, str. 230-231.

Jerzy Bokun, Ludosław Cichowicz, Weneda Dobaczewska, Czesław Kamela, Stanisław Kryński, Michał Odlanicki-Poczobutt, Wiesław Opalski: **Rapport sur les travaux geodesiques executes en Pologne de 1963 a 1967**. Geodezja i Kartografia z. 1 tom XVIII wyd PWN Warszawa 1969.

Bemerkungen zur möglichkeit einer Modifizierung der Methoden der Ubertagung von geodätischen Koordinaten und Azimten auf dem Rotationsellipsoid. Acta Geodaet et Montanist. Acad. Sei. Hung., Tomus 5 (3-4), pp. 429-434 (1970).

Osiągnięcia Wydziału Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej w 25-leciu PRL. Przegląd Geodezyjny nr 2 r. XLII 1970 str. 83-84.

Bedeutung isometrischer Koordinaten in der Geodäsie. Academia Scientiarum Bulgarica Vladimiro K. Hristov – Septuagenaric. 1973. Kamela Czesław, Lipiński Mieczysław: **Geodezja t. 1**, wyd. 3 uzup. PPWK Warszawa 1975 str. 755.

Obliczenia przy pomiarach wielowspółrzędnościowych, Metrologia wielkości geometrycznych, 1 Krajowe Sympozjum. Warszawa 1976, PKPiA str. 99-105.

Podstawowe problemy w rozwoju metrologii geodezyjnej i inżynierskiej, Metrologia Wielkości geometrycznych. 1 Krajowe Sympozjum. Warszawa 1976 PKPiA str. 5-9.

Przegląd Osiągnięć naukowych Wydziału Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej w r. 1976. Materiały 21 dorocznej sesji naukowej Wydziału Geodezji i Kartografii. Warszawa 1977 Politechnika Warszawska str. 16.

Lucjan Grabowski – Kacper Weigel, wybitni geodeci, pamiętni ludzie, wyd. Muz. Techniki i SGP, współautorskie z prof. Walentym Szpunarem, str. 16.

Lwowska szkoła geodezyjna w latach 1918-1939. Zeszyty Naukowe AGH Geod. 1981, nr 63 str. 257-261.

Rozwój wyższego szkolnictwa geodezyjnego w Polsce 1918-1945. Zeszyty Naukowe AGH Geod. 1983, z. 75, str. 135-161, [aut.]: -, Walczak Stanisław [i in.] [Rozwój Geodezji i Kartografii w Polsce XV-XX w.]

60-lecie urodzin prof. dr hab. inż. Stanisława Pachuty, Przegląd Geodezyjny str. 26, nr 3 r. LVI 1984.

Optymalizacja projektowania i obliczania sieci – sprawozdanie z konferencji w Sopron (Węgry 4-10.VII.1977) Geodezja i Kartografia z. 1-2. t. XXXIII PWN Warszawa 1984 str. 65-68.

Kacper Weigel (1880-1941) w setną rocznicę urodzin, Geodezja i Kartografia z. 2, t. XXIX PWN Warszawa 1980 str. 63-64.

Fizyka i ewolucja wnętrza Ziemi, (recenzja) Geodezja i Kartografia z. 3, t. XXXIII PWN Warszawa 1984 str. 161-164.

Profesor Antonio Marussi (1908-1984), Geodezja i Kartografia z. 2, t. XXXIV PWN Warszawa 1985 s. 59-60.

Setna rocznica urodzin profesorów: Edwarda Warchałowskiego, Felicjana Kępińskiego i Jana Piotrowskiego, Geodezja i Kartografia z. 1-2, t. XXXV PWN Warszawa 1986, str. 3-7.

Czesław Kamela, Mieczysław Lipiński: **Geodezja t.1**, PPWK Warszawa 1985, wyd. IV uzupełnione.

Prof. Bronisław Piątkiewicz 1878-1966, Nestor Fotogrametrii Polskiej, (str. 7-9)

Prof. Kasper Weigel 1880-1941, Pierwszy Przewodniczący PTF, (str. 10-12)

Prof. Edward Warchałowski 1885-1953, Pierwszy V-przewodniczący PTF, (str. 13-15)

Prof. Marian Brunon Piasecki 1904-1980, przewodniczący PTF w latach 1957-1970, (str. 18-19)

60-lecie PTF, Sympozjum Naukowe Warszawa 22-24.V.1991 cz. I – wyd. Polskie Towarzystwo Fotogrametrii i Teledetekcji, Sekcja Naukowa SGP Warszawa 1991.

Czesław Kamela: Referat na otwarcie wystawy: Lwowska Szkoła Geodezyjna 22.XI.1991 M.T.

Podziękowanie Czesława Kameli za uroczystości jubileuszowe Przegląd Geodezyjny r. LXIII nr 1/1991 str. 12.

Czesław Kamela, Włodzimierz Sawicki: **Perspektywiczny projekt studiów geodezyjnych w Politechnice Warszawskiej**, (artykuł dyskusyjny) Przegląd Geodezyjny r. LXIV nr 10/1992 s. 13-14.

Zadania i ciekawostki z zakresu geodezji i kartografii, publikowane w: Przeglądzie Geodezyjnym i Pocztylionie-Moniterra.

Niwelacja precyzyjna, podręcznik akademicki pod red. Czesława kameli oraz autorski rozdział 1 pt.: „Niwelacja geometryczna”, wyd. PPWK 1993.

Okolicznościowo o Profesorze Czesławie Kameli pisali:

1. Zbigniew Ząbek: Professor Doctor, Dr H.C. Czesław Kamela, Prace Naukowe s. geodezja. Wyd. PW, Warszawa 1980, 7-13
2. Andrzej Makowski: Jubileusz 40-lecia pracy naukowej i dydaktycznej prof. Czesława Kameli, kw.n. Geodezja i Kartografia, t. XXX, 1981, z.1, 7-11; także w: Przegląd Geodezyjny, t.53. 1981, s. 2, 39-41
3. Wojciech Wilkowski: A jak za kilka lat się spotkamy; Przegląd Geodezyjny, t. LXI, 1989, z. 4-5
4. Stanisław Pachuta: Prof. zw. dr hab. inż., dr h.c. Czesław Kamela, wybitny geodeta, naukowiec-dydaktyk-wychowawca, wyd. WAT, Wydz.Inż.Lądowej i Geodezji, Instytut Geodezji i Meteorologii, Warszawa, czerwiec 1990, str. 20
5. Stanisław Pachuta: Jubileusz 80-lecia prof. dr hab. inż. Czesława Kameli, Przegląd Geodezyjny, t. LXII, 1990, z. 7
6. Wywiad Wojciecha Wilkowskiego z prof. dr hab. Czesławem Kamelą „Profesor musi być wiecznym studentem”, Przegląd Geodezyjny, t. LXII, 1990, z. 9
7. Stanisław Pachuta: Uroczystości Jubileuszowe profesora Czesława Kameli w Instytucie Geodezji i Meteorologii WAT, Przegląd Geodezyjny, t. LXIII, 1991, z. 1, 8-12
8. Wacław Kłopotniński, Stanisław Pachuta: Prof. dr hab. inż., dr h.c. Czesław Kamela – wspomnienie pośmiertne, Przegląd Geodezyjny, t. LXIV, 1992, z. 4, 20-21
9. Andrzej Makowski: Prof. dr hab. inż., dr h.c. Czesław Kamela, 1910-1992, Moje o Profesorze wspomnienia, kw.n. Geodezja i Kartografia, t. XLI, 1992, z. 1
10. Józef Jachimski; Wspomnienie o Profesorze Czesławie Kameli, Poczytlyion-Moniterra, nr 1-2, 1992, 21-22
11. – : In Memoriam, prof. dr Czesław Kamela – 24.07.1910 – 13.01.1992, Raports on Geodesy, Warsaw University of Technology Institute of Geodesy and Geodetical Astronomy, no.1/4/1992. 5-6
12. Barbara Kołaczek: In Memoriam, Cz. Kamela (1910-1992), Bulletin Géodésique, vol. 66, nr. 3, 1992. 308
13. Zdzisław Adamczewski: Krajobraz po bitwie, Przegląd Geodezyjny, t. LXIV. 1992, z.4, 2
14. Andrzej Majde; Do Autora „Geofelietonów” list otwarty, Przegląd Geodezyjny, t. LXIV, 1992, z. 9, 24

